

Den organisatoriske forankring af SKP-ordning for misbrugere og hjemløse

- ifølge Metodehæftet udgivet af VFC Socialt Udsatte
og med eksempler fra forskellige kommuner

<i>Indledning</i>	3
<i>Den organisatoriske forankring ifølge metodehæftet</i>	4
Adskillelse af myndigheds- og omsorgsfunktion	4
Placering i den kommunale forvaltning	4
Placering i tilknytning til omsorgstilbud	5
Støtte- og kontaktpersonernes behov	5
Kommunale eksempler på forankring af SKP-ordningen	5
<i>Sammenligning på tværs af kommuner</i>	6
Den organisatoriske forankring	6
Ressourcer og dokumentation	6
Kontakten til målgruppen	7
Supervision, faglig sparring og efteruddannelse	8
<i>Sammenfatning</i>	10

Indledning

I denne artikel ser vi nærmere på den organisatoriske forankring af SKP-ordningen. Med udgangspunkt i metodehæftet fra VFC Socialt Udsatte ser vi på behovet for adskillelse af myndigheds- og omsorgsfunktionerne ved tilrettelæggelse af støtte- og kontaktpersonsarbejdet. Vi beskriver også fordele og ulemper ved organisatorisk placering af SKP-ordningen i hhv. den kommunale forvaltning og i tilknytning til omsorgstilbud og afslutningsvis har vi opmærksomhed på SKP'ernes faglige og personlige behov ved udførelse af opgaven. I forlængelse heraf bringer vi en række eksempler på forankring af ordningen i kommunerne København, Århus, Fredericia og Hvidovre. Vi har kontaktet kommunerne på telefon og spurgt til følgende aspekter: den organisatoriske forankring, ressourcer og dokumentation, kontakten til målgruppen samt faglig støtte, supervision m.m. til SKP'erne.

Den organisatoriske forankring ifølge metodehæftet

Adskillelse af myndigheds- og omsorgsfunktion

Det er muligt at placere støtte- og kontaktpersonordningen i flere forskellige, organisatoriske sammenhænge. Vejledningen om støtte- og kontaktpersoner efter Servicelovens § 99 nævner placering fx inden for rammerne af den kommunale forvaltning eller i tilknytning til misbrugscentre, forsorghjem, væresteder, bostøttecentre, private tilbud eller i frivillige organisationer. Vejledningen fremhæver, at der ved organisatorisk placering af opgaven bør sikres adskillelse mellem myndigheds- og omsorgsfunktion. Denne adskillelse er af stor betydning for indsatsen, der udføres på brugerens præmisser, uden forudgående visitation og om nødvendigt i anonymitet.

Placering i den kommunale forvaltning

Metodehæftet om støtte- og kontaktpersoner til misbrugere og hjemløse (udgivet af VFC Socialt Udsatte, august 2006) nævner også behovet for adskillelse af myndigheds- og omsorgsfunktion og betoner desuden SKP-ordningens uafhængighed af andre tilbud.

Ordningens succes i forhold til brugerne er betinget af, at det til stadighed er muligt at håndhæve frivillighed, anonymitet og tavshedspligt uden krav om modbydelser. Og da mange brugere som følge af gentagne oplevelser med svigt og nederlag nærer skepsis eller mistro til en støtte- og kontaktperson, der kommer fra det offentlige eller fra "systemet", vil det kræve særlig opmærksomhed og omhu at placere SKP-indsatsen i tilknytning til en myndighedsfunktion.

Til gengæld vil den kommunale forvaltning typisk kunne mønstre enheder, der med hensyn til størrelse og faglighed er i stand til at rumme SKP-ordningen.

En placering af ordningen inden for den kommunale ramme kræver imidlertid god forberedelse med grundig og omfattende information om SKP-ordningen på både ledelses- og medarbejderniveau.

Et højt informationsniveau er nødvendigt bl.a. fordi SKP-medarbejderne arbejder meget forskelligt fra de øvrige kommunalt ansatte. Det gælder både med hensyn til fx mål for indsats, brugerorientering, tavshedspligt og anonymitet. Alene det forhold, at der ikke visiteres til SKP-ordningen bevirker, at det ikke er muligt på forhånd at kende omfanget af brugere eller disses behov. Og at det således heller ikke er muligt med almindelige kvantitative metoder at måle den enkelte SKP-medarbejders indsats.

Også medarbejdernes ansættelsesforhold kan være meget forskellige både med hensyn til efteruddannelsesbehov, aflønning og arbejdstider m.m.

"For at kunne fungere under samme hat, må der herske et fordomsfrit, kollegialt forum, der kan rumme de afvigende SKP-metoder – og rumme at omsorg adskiller sig fra behandling – at det er nødt til at være sådan" (Metodehæftet, s. 18).

Tilstrækkelig information og løbende kollegial udveksling af faglig viden og erfaring vil være nogle af de faktorer, der kan befordre en hensigtsmæssig implementering af SKP-ordningen i forvaltningsregi. Og selve den interne markedsføring af SKP-indsatsen i kommunen må tilrettelægges på en måde, der sikrer kollegial accept og forebygger misundelse eller mytedannelse om arbejdets udførelse.

Forankringen i den kommunale forvaltning kan imidlertid vise sig at blive til gensidig glæde og gavn, idet forvaltningen gennem gadeplansarbejderne kan opnå viden om og føling med aktuelle forhold og udviklingstendenser blandt de mest udsatte i kommunen. Disse fingeren-på-pulsen- iagttagelser kan således blive betydningsfulde bidrag til den generelle og målrettede indsats på området i kommunen.

Placering i tilknytning til omsorgstilbud

Metodehæftet fremhæver fordelene for både brugere og medarbejdere ved en organisatorisk placering af SKP-ordningen i tilknytning til et omsorgstilbud. For brugerne er det hensigtsmæssigt, at støtte- og kontaktpersonen har viden om omsorgstilbuddets forskellige muligheder og at det med støtte- og kontaktpersonen som ankermand er muligt at støtte og gennemføre en gradvis indslusning i det faste tilbud.

En placering i tilknytning til et omsorgstilbud vil desuden have den fordel, at støtte- og kontaktpersonen – via tilbuddets øvrige brugere – bliver opmærksom på udsatte borgere, der kunne høre til målgruppen for SKP-ordningen.

Støtte- og kontaktpersonernes behov

”SKP-funktionen stiller store faglige krav til medarbejderne, der ofte skal arbejde alene under belastende forhold, der til tider er både grænseoverskridende og truende” (Metodehæftet, s. 17)

I metodehæftet er stor opmærksomhed på at SKP’erne bliver klædt på til opgaven – og løbende ajourføres både fagligt og personligt. For at forebygge tilsanding eller udbrændthed er det vigtigt, at kompetencerne vedligeholdes og udvikles gennem faglig sparring, coaching, vejledning og supervision. Metodehæftet anbefaler også, at SKP-ordningen organiseres i enheder af en tilstrækkelig størrelse, således at den enkelte SKP’er får mulighed for at veksle mellem at arbejde alene, som makker i et par og i teams.

Forud for lovrevisionen, der førte til udvidelse af målgruppen for SPK-ordningen, blev gennemført en række forsøg med den udvidede ordning. Evalueringerne af disse forsøg pegede på et bredt behov for uddannelse af SKP-medarbejderne. På denne baggrund har Styrelsen for Specialrådgivning og Social Service sendt opgaven med uddannelse af mindst 300 SKP-medarbejdere i udbud. Uddannelsen er landsdækkende og forventes afviklet over en 2-årig periode med start af de første hold i september 2007.

Kommunale eksempler på forankring af SKP-ordningen

projekt UDENFOR har kontaktet en række kommuner og spurgt til deres organisering af SKP-ordningen for misbrugere og hjemløse. Efter kontakt til kommunerne København, Århus, Fredericia, Hvidovre er det vores indtryk, at enkelte kommuner allerede er funktionsdygtige på området, mens mange kommuner er i færd med at etablere ordningen. Vi har stillet en række centrale spørgsmål til de respektive kommuner. Svarene, som vi har sammenfattet, har vi samlet under nogle overskrifter, så du nemt kan orientere dig. I det følgende kan du læse om kommunernes organisering af SKP-ordningen.

Sammenligning på tværs af kommuner

Den organisatoriske forankring

Socialudvalget i Københavns Kommune har på møde den 28. februar fastlagt de overordnede rammer for, hvordan udvidelsen af SKP-ordningen skal tilrettelægges og gennemføres.

Københavns Kommune har siden 2004 haft en systematisk opsøgende gadeplansindsats lokalt i samtlige socialcentre i København. På samme måde vil Københavns Kommune forankre SKP'erne for misbrugere og hjemløse i social- og rådgivningscentrene i lokalområderne. SKP'erne skal arbejde tæt sammen med de opsøgende medarbejdere, men skal ikke være opsøgende, da denne indsats allerede findes i Københavns Kommune. De skal derimod være udgående. Kommunen har med andre ord valgt at se på udvidelsen af SKP-ordningen i forhold til andre indsatser og herunder SKP'er for sindslidende, som også er forankret i socialcentrene. Samtidig vil Københavns Kommune omorganisere den opsøgende gadeplansindsats og samle den i en enhed, der kan arbejde på tværs af byen, og kun beholde en mindre del af gadeplansindsatsen lokalt. En opsøgende enhed vil sikre, at gadeplansmedarbejderne kan rykke akut ud til de enkelte nærområder.

Københavns Kommune vil definere en samlet strategi for gadens rum, hvori SKP-ordningen, den tværgående opsøgende enhed for særligt udsatte voksne, gadeplansindsatsen for børn og unge og opsøgende psykose team kan indgå.

I forhold til den nye SKP-ordning lader Hvidovre Kommune sig inspirere af Fredericia Kommune, som er pioner i forhold til SKP'er for misbrugere. I Hvidovre Kommune bliver SKP-ordningen for misbrugere og hjemløse forankret i Social- og Sundhedsforvaltningens pensionsafdeling. På nuværende tidspunkt er der mange overvejelser, der ikke er faldet på plads, da det endnu er i opstartsfasen.

Fredericia Kommune har i fire år haft SKP'er for stofmisbrugere og har derfor en del erfaring allerede i forhold til den nye udvidelse af SKP-ordningen. I den fireårige projektperiode har to SKP'er under misbrugscentret fungeret som SKP'er for stofmisbrugerne. De to medarbejdere vil i fremtiden få udvidet deres målgruppe, så den også omfatter alkoholmisbrugere og hjemløse.

Århus Kommune forankrer de kommende SKP'er i Center for Særligt Socialt Udsatte (CSSU) under Socialforvaltningen. CSSU er i øjeblikket i gang med en større omstrukturering, da nogle af de amtskommunale tilbud som forsorgshjemmene og misbrugsbehandlingsområdet bliver lagt ind under kommunerne og dermed ind under CSSU, så de fremover dækker over den fremrykkede indsats indenfor driftsområdet for forsorg og misbrug. Omstrukturering betyder også, at organiseringen af SKP-ordningen endnu ikke er færdigklarlagt. Målet med SKP-ordningen for misbrugere og hjemløse er ifølge CSSU at formidle en ordentlig og bæredygtig kontakt til systemet eller med andre ord at bygge bro mellem hjemløse/misbrugere og det etablerede systemer.

Ressourcer og dokumentation

Københavns Kommune har afsat 14,5 millioner til SKP-ordningen for hjemløse og misbrugere. Heraf er ca. 9,3 millioner kr. afsat til ansættelsen af SKP'er på alkohol- og hjemløseområdet i otte socialcentre, ca. 4,75 millioner kr. er afsat til ansættelsen af SKP'er på stofmisbrugsområdet i fire rådgivningscentre og 0,45 millioner kr. er afsat til central administration og dokumentation.

Der skal i alt ansættes 25-30 SKP'er. Det er endnu uvist, hvor mange borgere den enkelte SKP'er kommer til at tage sig af, da det afhænger af, hvor tunge de er, men 10-12 personer er angiveligt et godt bud.

Den 1. marts fik Hvidovre Kommune ansat to SKP'er – denne ene pædagog og den anden socialrådgiver af uddannelse. Der er afsat lidt under en million af til formålet. Da man endnu ikke ved, hvor stort behovet er, starter man med to medarbejdere, men der kalkuleres med, at behovet kan være større. En af de første opgaver er derfor at få et overblik over, hvor mange der er i målgruppen.

I Hvidovre Kommune regner man med, at den enkelte SKP'er skal have kontakt med 15-20 borgere hver. Antal kontakter afhænger dog af, hvor meget støtte den enkelte misbruger/hjemløse har brug for, og hvad de har brug for.

I Hvidovre Kommune skal det enkelte forløb dokumenteres, men dokumentationen fylder ikke det helt store. Der er ikke tale om at oprette deciderede journaler, men SKP'eren skal skrive ned, hvad han/hun konkret arbejder med i forhold til den enkelte kontakt, hvordan der arbejdes m.v. Der skal være en revurdering og opfølgning af den enkelte kontakt hvert 3. til 6. mdr. og herunder en bedømmelse af, om vedkommende stadig indgår i målgruppen. Det opsøgende arbejde skal også dokumenteres.

Fredericia Kommune regner med, at den enkelte SKP har kontakt med 10-15 borgere. SKP'erne dokumenterer deres arbejde ved at føre dagbog, men dagbogen er et redskab for den enkelte medarbejder og ikke en form for journalføring.

Århus Kommune har afsat 3,5 millioner kr. årligt til udvidelsen af SKP-ordningen, og man regner med at ansatte 4-5 fuldtidsansatte SKP'ere og derudover honorarlønne ikke fastansatte SKP'ere. Dokumentationsdelen bliver vægtet meget, da det jo er en lovgivningsmæssig forpligtelse. Dokumentationen kommer til at være noget lignende dagbogsnotater (hvem har man mødt, hvilke problemer osv.) og ikke journalskrivning. Journalskrivning og registrering af cpr. nr. kan virke bureaukratisk og afskrækkende for målgruppen. Dokumentationen skal derfor levne plads til, at man kan anvende brugernes kaldenavne og ikke cpr. nr. Dagbogsnotaterne er både et redskab for den enkelte og en metode, der skal afspejle ens arbejde. Der bliver ikke lavet handleplaner, men aftaler med brugerne, som skal styrke kontakten til andre systemer.

Kontakten til målgruppen

I Københavns Kommune mener man, at målgruppen for SKP-ordningen og den opsøgende gadeplansindsats er gensidigt overlappende. Københavns Kommune forsøger derfor at skabe et samspil mellem de to indsats. SKP'ernes arbejde skal ses som en naturlig forlængelse af gadeplansmedarbejdernes opsøgende og motiverende arbejde, hvorfra SKP'eren arbejder videre med at udbygge kontakten mellem borger og det sociale system.

SKP'erne skal blandt andet være med til at formulere brugerens behov for omsorg, støtte og service og bistå brugeren i kontakten til myndigheder og andre aktører. Arbejdet tager udgangspunkt i brugerens præmisser og udføres som udgående og støttende arbejde.

I Hvidovre Kommune regner man med, at den enkelte SKP'er skal bruge 6-7 timer om ugen på det opsøgende arbejde. Det opsøgende arbejde afløses tit af SKP-arbejde, da man bruger tid på tillidsopbygning. Ifølge Hvidovre Kommune kan det være svært at stoppe en kontakt, når man har været den, der har fået opbygget en tillid til personen. Derudover er der lagt vægt på opbygning af netværk i forhold til at få kontakt til målgruppen. SKP'erne skal have et tæt samarbejde med viceværter, lokale købmænd osv.

Målgruppen for SKP-ordningen fylder på nuværende tidspunkt ikke ret meget i Hvidovre Kommunes forvaltninger, og kommunen har endnu ikke overblik over, hvor mange "der lever for nedrullede gardiner". Man regner med, at mange i målgruppen er på pension eller førtidspension, hvorfor SKP-ordningen også ligger under pensionsafdelingen. Der visiteres ikke på baggrund af forsørgelsesgrundlag, men folk i arbejde betragtes ikke som en del af målgruppen, da de på grund af deres tilknytning til arbejdsmarkedet ikke kan anses som værende isolerede. Da der allerede findes SKP'er for sindslidende, indgår sindslidende ikke som en målgruppe for den nye SKP-ordning. Med andre ord er personer som er hjemløse på grund af sindslidelse ikke en del af målgruppen, da de har brug for en psykiatrisk indsats, ifølge Hvidovre Kommune.

Der er ikke ret mange hjemløse i Fredericia Kommune, og hjemløshed er derfor ikke et omfattende problem. Der er afsat ca. 2 dage/15 timer om ugen til det opsøgende arbejde i Fredericia Kommune, og man regner med at få fat i målgruppen gennem direkte opsøgende arbejde, dvs. ved at gå hen til de steder (bænke, skure), hvor alkoholmisbrugere og hjemløse opholder sig. Derudover regner man med at få fat i målgruppen gennem læger, varmemestre, hjemmeplejen m.v.

Århus Kommune regner med at få fat i målgruppen gennem de tilbud, der allerede findes for målgruppen, gennem etablering af netværk og samarbejde til ydelsescentrene, boligforeningerne m.v. og gennem opsøgende arbejde. Århus Kommune ønsker at etablere og bruge det netværk, der allerede findes til frivillige organisationer, som arbejder med misbrugere og hjemløse. Fx har Kirkens Korshær allerede kontakt til målgruppen via deres frivillige og fastansatte medarbejdere. Kommunen ønsker at etablere et samarbejde med sådanne organisationer og at honorarlønne medarbejdere fra frivillige organisationer til at varetage SKP-arbejdet, da organisationerne allerede har kontakt til målgruppen. Målet er at få opfanget bredere. Kommunens SKP-ordning for sindslidende fungerer på denne måde, hvor man har et tæt samarbejde med Landsforeningen SIND, hvorfra man har honorarlønnede SKP'er. Århus Kommune ved endnu ikke, hvor meget tid SKP'erne kommer til at bruge på opsøgende arbejde, da det afhænger af samarbejdet med de frivillige organisationer.

Supervision, faglig sparring og efteruddannelse

I Hvidovre Kommune lægges der vægt på ekstern supervision af SKP'erne, da medarbejderne er meget alene i det daglige arbejde og kan have brug for at få vendt nogle af oplevelserne. Der er også afsat midler til efteruddannelse og kurser.

I Fredericia Kommune er der sat midler af til faglig supervision og teamsupervision. I den faglige supervision deltager de to SKP'er og det foregår 2-3 timer/mdr. Teamsupervision finder sted hver 6. uge og foregår i et team med de to SKP'er og andre medarbejdere fra misbrugscentret, hvorunder SKP'erne også har til huse.

Århus Kommune prioriterer gruppesupervision mindst én gang om mdr. og individuel supervision, når der er brug for det. Der er derudover ledelsesmæssig og faglig sparring.

Sammenfatning

Metodehæftet fra VFC Socialt Udsatte har en række forslag til, hvordan man kan organisere SKP-ordningen, som kommunerne kan lade sig inspirere af.

Som ovenstående gennemgang viser, er der forskellige måder at forankre, organisere, afsætte ressourcer til, tilrettelægge dokumentationen af, kontakte målgruppen til og tilrettelægge supervisionen m.v. af den nye SKP-ordning for misbrugere og hjemløse.

Hvis vi ser på den organisatoriske forankring har Københavns Kommune valgt at placere SKP-ordningen lokalt i de allerede eksisterende social- og rådgivningscentre, mens Hvidovre Kommune forankrer den i pensionsafdelingen under Social- og Sundhedsforvaltningen, Fredericia Kommune under deres misbrugscenter og Århus Kommune under Socialforvaltningens Center for Særligt Socialt Udsatte (i fremtiden driftsområdet for Forsorg og Misbrug).

Det er også forskelligt, hvor mange midler og ressourcer, de enkelte kommuner har afsat til SKP-ordningen for misbrugere og hjemløse. Hvidovre og Frederiksberg kommuner har ansat et par SKP'er hver, mens Københavns Kommune og Århus Kommune forventer at ansatte langt flere. Sidstnævnte kommuner er selvfølgelig også meget større, og forventeligt vil der være flere, som tilhører målgruppen i Århus og København.

Der synes også at være en del forskel på, hvor meget udgående og opsøgende arbejde SKP'erne forventes at skulle lave. Her er Københavns Kommune meget forskellig fra de andre, da de kommende SKP'er ikke skal lave opsøgende, men alene udgående arbejde i og med, at den opsøgende del allerede varetages af den opsøgende gadeplansindsats i kommunen. SKP'erne skal blandt andet arbejde tæt med og overtage de brugere, der har brug for en ekstra støtte og indsats, som de opsøgende medarbejdere i kommunen får kontakt til. Både Hvidovre Kommune og Århus Kommune lægger her vægt på opbygning af netværk. Hvidovre Kommune og Fredericia Kommune vægter kontakten til lokale aktører som købmænd, viceværter, varmemestre m.v., hvorimod Århus Kommune lægger vægt på at benytte sig af et professionelt netværk så som frivillige organisationer, da medarbejderne i de frivillige organisationer allerede har kontakt til målgruppen og på den baggrund kan indgå som honorarlønnede SKP'er. Fredericia Kommune vægter endvidere den opsøgende del, hvor SKP'erne opsøger hjemløse og misbrugere på bænke, i skure og andre steder, hvor de kan risikere at opholde sig.

Supervisionsdelen foregår også på forskellige niveauer. Fredericia og Århus Kommune er inde på gruppesupervision, hvorimod Hvidovre Kommune vægter ekstern supervision, men hvordan man i øvrigt organiserer supervision, faglig sparring og efteruddannelse, fortæller de fire kommuner ikke ret meget om.